

ben annak is, hogy a változatos (vegyes) műsorok hatására mindig képesek azt értékelni, ami épp értékelhető/értékelendő az adott programban (ha technikailag könnyű, akkor azt, máskor pedig a kihívásokat).

A Budafoki Dohnányi Zenekar idén ünnepli hivatásos együttessé válásának 25. évfordulóját. A tagság ér-

telemszerűen időről-időre változik, a karmester állandósága viszont felbecsülhetetlen többlet az igényes munkához.

Igényesen kezdődött az új év – remélhetőleg így is folytatódik!

(Fittler Katalin)

CD

Farkas Ferenc zenekari műveinek 5. CD-felvételéről

A Londoni Toccata Classics-é az érdem, hogy egy évszázaddal a zeneszerző születése után lassanként lehetővé válik – legalábbis nagy vonalakban – Farkas Ferenc gazdag életművének áttekintése, vagy legalábbis a hangversenydaraboknak szánt szimfonikus és kamaraművéké.

Farkas Ferenc nem véletlenül mondogatta, hogy „nem szeretnek engem a zenetudósok”, műjegyzékének összeállítására sohasem került volna sor, ha fia, a Svájcban élő muzsikusz (tehát szakmabeli) nem vállalkozik rá. Mert a hosszú életút bő nyolc évtizede „munkával telt”, és pedig nem íróasztal vagy hangszer mellett megtervezett tempóban és ütemben, hanem változatos helyszíneken, a körülmények által behatárolt lehetőségek között, nem ritkán felkérések, megrendelések eredményeképp. A filmzenék teljes listája talán utópisztikus, hiszen a szerző nem vezetett „gyarapodási jegyzéket” műveiről, naplót sem írt, és opus-számmal sem látta el kompozícióit. Komponált, mert tudott és szeretett, kipróbálta magát a legkülönbözőbb műfajokban (miért is ne, ha mindig sikerrel járt?!), és rendszeresen jöttek a megbízások – amikor pedig rátört volna a „szabadidő”, saját kedvére komponált. Vokális műveket nem kevesebb, mint 16 nyelven – hogy csak egy kirívó példát említsünk. És bármilyen munkahelyen dolgozott is, legyen az színház vagy oktatási intézmény, a valós élettől sohasem elrugaszkodó zeneszerző felfedezett olyan „fehér foltokat”, amelyeken új értékekkel gazdagíthatta a hazai zeneirodalmat.

Napjaink fiatal zeneszerzői beletanulnak az önmenedzselésbe, a művek megszólalási feltételeinek megteremtésébe – de a lényeg nem sokat változott az évtizedek folyamán, a zenekari művek legtöbbször csak egy bemutató előadást érnek meg, majd hallgatásra ítéltetnek. A szerencsésebbeknek jut hangrögzítés – más kérdés, hány lejátszást érnek meg a rádiófelvételek. A zeneirodalom ismeret leghatásosabb módja – még digitalizálódó korunkban is – a hangfelvétel, amely vi-

szonylag könnyen hozzáférhető, ugyanakkor minőségi interpretációt szavatol. Farkas Ferenc zenekari műveiből immár az ötödik korong készült el – ezen négy mű szerepel, valamint Liszt Funerailles című zongoraművének hangszerelt verziója. Közülük korábban mindösszesen egy jelent meg lemezen (Ferencsik János vezényletével a Planctus et Consolationes), a többi most került első ízben rögzítésre. A gazdag életműből könnyű egy-egy korongnyi (bő órányi) műsort összeállítani, ideális esetben „végighallgatásra” szánva. A Toccata Classics sorozatának korábbi albumai esetében gyakran fedezhettünk fel „átfedéseket”, mivel nem ritka, hogy ugyanannak a műnek több egyenrangú verziója van. Ezt leggyakrabban a régi magyar táncok füzerei esetében figyelhetjük meg; és egymás szomszédságában hallgatva őket, nehéz lenne rangsort megállapítani (hasonlóképp nehéz lenne megtippelni a komponálás illetve át-hangszerelés idejét, időbeli sorrendjét).

A műsorokban jól megférnek egymás mellett a saját művek és a feldolgozások, hangulatos hallgatnivaló kekedik belőlük. Ez a felvétel kicsit más dramaturgia szerint építkezik, s kissé más hatást ér el. A magam részéről a Planctus et Consolationes után a pillanatmegállító használatát javaslom (vagyis némi időt, amíg a hallottak hatása lecseng), s csak utána, mintegy hangversenyvégi ráadásként érdemes a Mátrai táncokat meghallgatni.

Az első két tétel (Szimfonikus nyitány és Elégia) az 1951/52-ben komponált Szimfónia első két (önállóso-dott) tétele – nem tudni, a harmadikból készített Scherzo sinfonico miért nem ebbe az összeállításba került. Életének Székesfehérváron töltött korszakából való az eredetileg saját magának szánt Concertino zongorára és zenekarra – ennek későbbi verziója, csembalóra és kamarazenekarra, már megjelent a Toccata Classics felvételén. Éppen 70 éves ez a versenymű, ám nem járt el felette az idő, sőt! A Solymos Péter szólójával bemutatott

kompozíció élvezetes és hangulatos, a zongoristának pedig komoly kihívás. Remek választás volt ezúttal Farkas Gábort felkérni, aki a MÁV Szimfonikus Zenekarral és a dirigens Takács Nagy Gáborral rendkívül tetszetősen szólaltatja meg. A Funéailles-hangszerelés Keleti Márton Liszt-filmjéhez készült. Vélhetőleg tudták ezt az előadók is, mert interpretációjukon erősebben érvényesül a kísérőzene-jelleg, mintsem az eredeti zongoradarab súlyosabb hangvétele. A hangfelvételen már korábban is rögzített Planctus et consolationes Fejős Pál fimrendezőnek állít emléket, akivel ideális munkakapcsolata volt a szerzőnek. Farkas Ferenc, aki Rómában Respighinél is tanult (ma úgy mondanánk: folytatott posztgraduális stúdiumokat), felidézi e nyolctételes zenekari darabban Respighi egyik legnépszerűbb művének, a Róma fenyőinek részletét – azé a kompozíciót, amely Fejős Pálnak is kedves zenéje volt. Hogy ez a mű miért nem honosodott meg zenekaraink repertoárjában, talány a számomra. Nincsenek erőpróba-jellegű nehéz-

ségei, klasszikus formai biztonsággal épül, hangulatvilága bejár mélységeket és magasságokat – nemes alkotás. Remélhetőleg a felvételt követően nem várnak a szerző kerekszámú évfordulóira a MÁV Szimfonikus Zenekar éves programjának kialakítói!

Más világba kalauzolja hallgatóit a Mátrai táncok ciklusa. A Legényes, a Leánytánc és a Cigánycsárdás ezen a felvételen olyannyira stilizáltan szólal meg, mintha nem is magyar együttes játszaná. Napjainkban, amikor szinte mindennapos gyakorlatnak tekinthető, hogy a népzene feldolgozó műveket a népi eredetikkel egy műsorban szólaltatják meg, túlzottan „óvatos” megoldásnak tartom ezt a hangulati semlegességet, hiszen a többi mű értő-igényes tolmácsolóinak aligha lehetett szükségük itt „üzembiztosságra”. Talán karmesteri koncepció, hogy közös nevezőre kívánta hozni a saját-művekkel e feldolgozásokat.

(Toccat Classics – TOCC 0286)

Fittler Katalin

KÖNYV

Deseő Csaba: Kettős fogás

A Gramofon Könyvek sorozatban látott napvilágot ez az érdekes című könyv. Kettős fogásként szerepel a címlapon és a kötet gerincén, ám a belső címlapon már egybeírva, ahogyan a vonóshangszereken egyidejűleg megszólaltatott hangközöket szokás jelölni. Mégsem könyvelhetjük el egyszerűen sajtóhibaként, hiszen az ábra a két vonóshangszerrel arra is utal, hogy két hangszeren is talált fogást a komolyzenében és a jazz világában egyaránt ismert vonósjátékos.

A könyv hátoldalán Turi Gábor az-zal kezdi méltató ajánlását, hogy „a magyar könyvkiadás nem bővelkedik zenei önéletrajzokban”. Ez így túlságosan sommás, és nem is napjainkra jellemző helyzetjelentés, hiszen az elmúlt években mind többen vállalkoztak ilyesmire (akár személyesen, akár „íródeák” közreműködésével). Az viszont tény, hogy a zenekari muzsikusok közül kevesen érzik szükségét annak, hogy pályájukat ilyen módon megörökítsék. Még akkor sem, ha szakmai életük több szálon fut (zenekari játék, rendszeres kamarazenélés, szólista-fellépések, tanítás). Érthető, ha arra gondolunk: aktív éveiben mindenkit lefoglalnak aktuális teendői, amikor pedig lenne idő ilyesfajta visszaemlékezésre, kiderülhet, hogy hiányoznak a konkrét adatok. Aki nem vezetett rendszeresen naplót, nem őrizte meg a naptárait, esetleg az emlékezetes fellépésekkel kapcsol-

tos sajtóanyagot, utólag csak sajnálkozhat...

De vannak, szerencsére, kivételek. Elég, ha Friedrich Ádámról utalunk, aki négy könyvet is írt, melyek közül az első – a szerző 80. születésnapja tiszteletére – második kiadást is megért. És azzal egyidőben, ugyancsak a Gramofon Könyvek sorozatában, nagy várakozást keltő kötet látott napvilágot, Deseő Csabáé, akinek az a specifikuma, hogy zenekari brácsás korában is aktív jazzmuzsikus (jazzhegedűs) volt. E kettős-

ség növeli (megkettőzi?) a potenciális olvasótáborát.

Deseő Csaba Márton Attilát kérte fel társszerzőnek és szerkesztőnek. Közös munkájuk élvezetes olvasnivalót kínál. Az életrajzi részletek hitelességét Deseő Csaba személyes közreműködése szavatolja, Márton Attila pedig egyszersmind az első szakmai olvasója is a leírottaknak. Deseő Csabának erénye az, ami íráskor egyszersmind hátrányként is jelentkezik: vélhetőleg kevés hasonló memoárkötetet olvasott. Erénye, mert modellek, típusok nem befolyásolják az anyag tárgyalásmódjában – ugyanakkor viszont elsőkönyvesként járattan utat tapos.

Hangulatosan eleveníti fel a család történetét, egy darab történelem kel általa életre. Ahogyan pályára kerül, módosul a perspektíva, közelképek sorjázhatnak, a sok-sok

konkrét adatból adódóan néha szinte afféle fotóalbum-kísérőszöveggént. Minél inkább szakmabeli valaki, annál inkább átéli az egymást követő eseményeket (meghívásokat, fellépéseket). És igazából a bennfentes tudja, hogy mindaz, ami papírra került, csupán a jéghegy csúcsa, hiszen a tanítás időigényes (és idegölő) munkája csak röviden kerül említésre, jóllehet állandósult tevékenység hosszú időn keresztül. A zenekari munka is „folyamatos”, a kiemelkedő jelentőségű fellépések kerültek csak említésre. Bepillantást kapunk a külföldi utazások mindennapjaiba, a gondok-problémák, fennakadások kivédhetlenségébe.

A könyv olvasása közben eszembe jutott, hogy egy zenekari csellóművész, aki később karmesterdiplomát is szerzett, megannyi koncertszereplés után az otthonos pódiumon karmesterként mennyire másként hallotta a zenekar játékát, mint az első pultnál (ráadásul, más is lett a felelőssége). Ennek a máshonnan-szerzett tapasztalat-élménynek a birtokában könnyű volt megértenem, hogy miért nincsenek olyan élménybeszámoló részletek előadásokról, mint amilyeneket karmesterek könyveiben olvashatunk. A zenekari zenész (eszerint) másként éli meg a fellépéseket, a tényleges aktivitás kevesebb időt-figyelmet hagy a később verbalizálható részletek számára.

Deseő Csaba elismerésre méltó visszafogottsággal ír az olyan időszakokról is, amelyek annakidején nagy vihart kavartak. Nem tetszeleg a bennfentes pózában, utólag nem adja az okosát – rendkívül szimpatikus ez.

A jazzmuzikus élete pointillista a zenekari játékoséhoz képest. Nagyobb a szerepe a véletleneknek, a találkozásoknak és ígéreteknél, amelyek szerencsére kiválóan működtek. Viszont épp ezek a bűvópatak mód működő nemzetközi kapcsolatok mutattak rá egy sajátosságra a zenekari életet illetően. Személytelen a szimfonikus zenekari környezet (leszámítva az említett karmestereket) – nem tudni, ki volt a pulttársa, melyik koncertmesterekkel szeretett leginkább játszani, a zeneirodalom mely korszaka áll hozzá legközelebb. Talán azért, mert nem volt beleszólása, a munkahellyel és a próbák és fellépések időbeosztásával együtt eleve adottnak kellett elkönyvelni a játszanivalót is? Ízlésben és érzelmileg akkor is kellett valahogy viszonyulni mindahhoz, ami hosszantar-

tó-rendszeres elfoglaltságot jelentett... Ebbe a (kétségtelesenül megélt) szegmensébe muzsikusként még most, a zenekari játéktól rég elbúcsúzva sem avatja be olvasót a művész. Maradnak az adatok, amelyekből ily módon is érdekes kép rajzolódik ki.

Arra is egy zenekari muzikus hívta fel a figyelmemet, hogy milyen árnyaltan fejezi ki a muzikus-lét egy jellegzetességét a magyar nyelv. Hangszerjátékos, mondjuk – tehát, a hangszeres: játszik. Hogy ez a játék professzionális színvonalú legyen, mi az ára, azt ki-ki a saját bőrén tudja megtapasztalni. Ám amíg ez a játékörm él az előadóiban (akár a nehéz feladatok megoldása feletti sikerélményként), számíthatnak arra, hogy játékuhoz partnert találnak a közönségben, amely korántsem elégszik meg a passzív jelenléttel, hanem arra törekszik, hogy minél értőbben részesüljön az élményekből.

A játék-öröm könnyebben utat talál a jazzmuzikusok körében. A kislétszámú formációkban – miként az igényes kamarazenében – erősebb-hatékonyabb az egymásra-figyelés, a gyakran váltakozó „erőviszonyok” közepette. Vélhetően ezért más a személyessége a jazz-élményeknek, mint a legrangosabb hangversenyeknek.

A kettős fogás: jó fogás, engesztelteti az is, hogy Deseő Csaba nem akarja rangsorolni különböző tevékenységeit. Élményekben-eseményekben gazdag muzikusélete méltán kapott megőrkítést. Remélhetőleg sokan követik majd példáját, hogy a tanulságok egyúttal kamatoztathatóak legyenek a későbbi generációk számára is.

Fittler Katalin

I. Budavári Beethoven Zeneszerzőverseny

A budavári önkormányzat a Beethoven Budán Fesztivál keretében meghirdeti az I. Budavári Beethoven Zeneszerzőversenyt.

Nevezési határidő: 2018. március 14. 12.00

Nevezni új, eddig nem előadott, olyan önálló zeneművel lehet, amely Beethoven An die ferne Geliebte (A távoli kedveshez) c. dalciklusának egy tetszőleges témájára írt variáció, vagy parafrázis.

A pályamű hossza 7-12 perc lehet, apparátusa zongora (kötelezően), valamint hegedű, brácsa és cselló (a vonóhangszerek közül legalább egy kötelező, de akár a mind három szerepelhet). A hangszerek csak akusztikusan szerepelhetnek, elektronika nem használható.

Egy pályázó maximum három pályaművel indulhat, minden pályaművet önálló jelleggel kell leadni.

A verseny összdíjazása 6000 euró. Az 1. helyezett 3000, a 2. helyezett 2000, a harmadik helyezett 1000 euró díjazásban részesül. A három díjazott mű a Beethoven Budán Fesztivál 2018. május 2-i hangversenyén bemutatásra kerül.

A jelíges pályaműveket elektronikusan, PDF-formátumban kell elküldeni legkésőbb 2018. március 14-én déli 12 óráig a beethovenbudan@budavar.hu címre, a pályázó személyes adataival – név, lakcím, elérhetőség, rövid fényképes életrajz – együtt. A pályázó mp3-formátumban mellékelhet hangfelvételt is, de ez nem kötelező. A pályázat anonim, a díjazott szerzők személyazonosságát a zsűri tagjai csak a döntést követően ismerhetik meg. A pályaművek a megadott határidőig zárt, jelíggel ellátott borítékban a Budavári Önkormányzat Ügyfélszolgálati Irodájában (1014 Budapest, Kapisztrán tér 1.) is leadhatók, illetve postán is beküldhetők a Budavári Önkormányzat postacímére (1250 Budapest, Pf. 35.). A küldeménynek a határidőig meg kell érkeznie a címre. A borítékra kérjük ráírni a jelíggel, és azt, hogy „I. Budavári Beethoven zeneszerzőverseny”.